

Zitierhinweis

Šepták, Miroslav: Rezension über: Jindřich Dejmek (ed.), Cirkulární telegramy Československého ministerstva zahraničních věcí z let komunistického režimu (1956-1989). 4: Cirkulární telegramy MZV 1986-1989, Praha: Historický ústav, 2024, in: Slovanský přehled, 110 (2024), 2, S. 456-458, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/9e18bb2396db4d049ccc7b37f384c341>

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Jindřich DEJMEK (ed.),
*Cirkulární telegramy Československého ministerstva zahraničních věcí z let
komunistického režimu (1956–1989). Díl čtvrtý, Cirkulární telegramy MZV
1986–1989*,
Praha: Historický ústav 2024, 1364 s.,
ISBN 978-80-7286-430-0.

Na konci letošního kalendářního roku došlo k významné události v rámci české historické vědy. Vyšel totiž závěrečný díl ediční řady *Cirkulární telegramy Československého ministerstva zahraničí z let komunistického režimu 1956–1989*. Bezesporu náročný vydavatelský projekt zahájilo v roce 2020 Nakladatelství Historického ústavu Akademie věd s cílem zpřístupnit širší veřejnosti zásadní dokumenty československé zahraniční politiky od podzimu 1956 do prosince 1989, tedy od konání XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu až po definitivní odchod komunistů z pozice státostrany Československa. Recenzovaný díl časově navazuje na celkem sedm svazků ve třech dílech přibližující období 1956–1985; pojednává o československé zahraniční politice v posledních třech letech existence lidové demokratického režimu, tj. o období 1986–1989. Pražská normalizační garnitura se tehdy musela vyrovnat s ohlášeným kurzem reforem a demokratizace proklamovaným na 27. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu Michaelem S. Gorbačovem a následným „táním“ jednotlivých vnitřních socialistických režimů států východního bloku, které přirozeně klíčovým způsobem ovlivnily také vnější československé aktivity.

Stejně jako u předchozích dílů Cirkulářů je nezbytné uvést jednu podstatnou a minimálně v evropském měřítku ojedinělou skutečnost. Zatímco jinde v zahraničí pracuje na podobné ediční řadě kolektiv několika zkušených autorů, je rovněž závěrečný díl Cirkulářů kompletně dílem výhradně jediného editora. Jindřicha Dejmků není nutné dlouze představovat. Déle než tři dekády tvoří nedílnou součást Historického ústavu Akademie věd České republiky. Vedle nesčetného množství studií a monografií pozitivně oceňovaných doma i v zahraničí je nezbytné zmínit jeho ediční činnost, například při vydávání řady A („modré“) *Dokumentů české zahraniční politiky 1918–1945*. Zahrnuje dosud celkem devět svazků, s důrazem na „zakladatelské“ období a poslední léta první republiky.¹

1 Jindřich DEJMEK et. al. (eds.), *Československo na pařížské mírové konferenci. Dokumenty československé zahraniční politiky*, sv. A/2/1–2, Praha 2000, 2011; Idem, *Československá zahraniční politika a vznik Malé doby 1920–1921. Dokumenty československé zahraniční politiky*, sv. A/3/1–2,

Největší výzvu při každé edici představuje heuristika a následné kritické zhodnocení vybrané materie. V Archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky totiž neexistuje k obrovskému množství odeslaných telegramů žádná registrurní pomůcka. Stejně jako u předchozích svazků jsou v závěrečném dílu publikovány a kriticky zpracovány dva základní typy telegrafních zpráv. První byly informace, které rozesílalo ministerstvo zahraničí na všechna zastupitelství nebo jejich podstatnou část v určitém zeměpisném regionu. Přibližovalo v nich postoje východního bloku k zásadním politickým a hospodářským událostem. Druhý typ otištěných dokumentů představují telegrafické instrukce ministerstva určené pro všechny nebo podstatnou část zastupitelských úřadů se zaměřením především na aktuální politické události. Ve srovnání s 60. a 70. lety budou originální přepisy původně tajné šifrované korespondence pravděpodobně jedinými dochovanými exempláři, neboť nejsou ve formě opisů zahrnuty ve fondech teritoriálních odborů z let 1980–1989 řazených podle jednotlivých zemí.

V souladu s osvědčenou kompozicí předchozích dílů předchází výběru dokumentů několik důležitých parciálních studií od Jindřicha Dejmka. První informuje o vnějších aktivitách Československa v letech 1986–1989. Následuje nástin personální a organizační struktury Ministerstva zahraničních věcí, ediční úvod a poznámky, seznam publikovaných dokumentů, výběrová bibliografie k československé zahraniční politice období 1985–1989 i jmenný rejstřík.

Kniha zahrnuje celkem 1050 dosud velmi pravděpodobně nikdy nezveřejněných dokumentů z období 1986–1989 přepsaných stejně jako u předchozích svazků podle pravidel pro vydávání novodobých historických pramenů.² Každý z chronologicky řazených dokumentů doplňuje záhlavní regist obsahující datum a čas jeho vyhotovení, stručnou typovou charakteristikou dokumentu (rozdělení na informace a instrukce) a základní sumarizace dokumentu.

Závěrečný díl ediční řady *Cirkulární telegramy Československého ministerstva zahraničí z let komunistického režimu* znamená úspěšné dokončení prestižního a věřím, že v budoucnu pozitivně oceňovaného vydavatelského počínu. Celkem zpřístupňuje zájemcům z řad odborníků a laické veřejnosti více než 6 000 (!) dokumentů o nesmírně různorodých aktivitách československé zahraniční politiky v období 1956–1989. Celá edice tak nepochybně přispěje k poznání významné kapito-

Praha 2004, 2005; *Československá zahraniční politika v roce 1936, 1937, 1938*, Praha 2000–2004, 2007.

2 Ivan ŠTOVÍČEK, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

ly československých dějin, která až na několik ojedinělých výjimek stále patří mezi pomyslná bílá místa české a slovenské minulosti.

Platí-li známé rčení, že kvalita historika nesouvisí s tím, kde působí, jaké má vysokoškolské tituly a kolik funkcí vykonává, ale s tím, jak je hodnocena jeho práce a co po něm pro budoucí generace zůstane, tak v případě Jindřicha Dejmka platí: úspěšně dokončenou edicí v průběhu pouhých čtyř (!) let jen posílil pozici předního znalce československé zahraniční politiky a diplomacie v kontextu vývoje mezinárodních vztahů. V české historiografii zanechává nesmazatelnou stopu; spolehlivou studnici poznání, z níž bude čerpat ještě několik následujících generací badatelů a badatelek.

Miroslav Šepták